

Almaz Ülvi,
Filologiya elmləri doktoru

Gün gedəndə, Ay gələndə, gəl, oğlum!
Cahan yanar, sən güləndə, gül, oğlum!
Bir yol var ki, Haqq yoludur, tap, oğlum!
Yeri bil sən, göyü bil sən, bil, oğlum!
Tezce böyü, tez boya çat, tez, oğlum!
Çaqqal gəzən Qarabağda gəz, oğlum!
Çörəyini ac olanla böl, oğlum!
Haram yemə, haqq uğruna öl, oğlum!
Vətənimə göz dikəni öz, oğlum!
Tarixini şərəfinlə yaz, oğlum!

Tam 40 il əvvəl yazılmış bu şeirin və ya el ağzı ilə desək, milli marşın müəllifi Sərhət bəy Qabaqlı (Sərhət Kabaklı) 70 illiyini qeyd etmək üçün bir müddət əvvəl institutumuz - AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutuna dəvət etmişdik. Xoş gəlib, səfa gətirmişdi, öz evinə-ocağına gəlmişdi. "Bil, oğlum" şeirinin ithaf edildiyi oğul Şükür Orkun da gəlmişdi. Orkun bəy bu poetik-müraciəti təvazökarlıqla bütün türk övladlarına aid olduğunu dilə gətirib. Bu şeirdə türkün özünü dərk, özünə güvəni, özünü təsdiq var. Bir babanın övladlara nəsihəti, məsləhəti, yol-iz bələdçiliyidir. Ərənlik tərbiyəsidir. Müəllifin qardaşı oğlu Əsəd bəy Qabaqlı bu şeirə coşqu dolu bir mahnı yazmış, illərdir dilde-ağızda dolayır, sevilirdikcə sevilir, hər kəs özünə aid bilir.

Kimdir Sərhət bəy Qabaqlı? Əslilə belli, səcərəsi məşhur olan ziyalı bir nəslin övlətidir. Elazığın, Sərhət bəyin dediyi kimi, əfsanəvi bir dağın üstündə bir qayaya dayanaraq tikilmiş Harputda, Saray Xatun məscidinin azançısı (müəzzini) Ömər əfəndinin ocağındadır. 1952-ci ildə dünyaya gələn Sərhət bəy Qabaqlı ali təhsilini əvvəl İstanbul Atatürk Maarif (Egitim) İnstitutunda, siyasi məsələlər üzündən daha sonra Əhməd Ədəbiyyat Qabaqlının təkidli təsiri ilə Ərzurum Kazım Qarabəkir Maarif (Egitim) İnstitutuna dəyişdirərək orada təməllənmişdi. Beləcə, uzun illərdir ki, təhsillə, maarifçiliklə xalqının, millətinin xidmətindədir.

Sərhət bəy Qabaqlının lirik şeirləri ilə incilənmiş "Əvvəl göyərçinləri vurdular"

(1998) və "Bil, oğlum" (2020) şeir kitabları çox yayılıb. Hər dəfə düşünürsən ki, niyə az şeir kitabı? Amma düşünürsən ki, az olsun, qiymətli olsun, yadda qalan olsun, mirvaritək sözlə düzülən nəğmələr olsun.

10 noyabr 2020-ci il tarixdə Qarabağ davamının sevincini bizlərə belə yetirdi: "Salam Dağlıq Qarabağa, Müjdə Tanrıdağına". Şairin gözəyadlılığı məhz belə olur: lakonik və poetik.

"Kimdir Sərhət bəy Qabaqlı" sualına cavabının digər tərəfi isə dərinliklərdə deyil, hər gün adına rast gəldiyimiz "Türk

Ədəbiyyata xidmət göstərməkdən ibarətdir. Böyük alimlərin - Fuad Köprülü, İsmayıl Hikmət, Nihat Sami Banarlı, Əbdülbəy Gölpinarlı, Əhməd Həmdü Tanpınar, Məhməd Kaplan kimi nəhəng ədəbiyyat insanlarının içində yetişən Əhməd Qabaqlı 4330 səhifəlik "Türk ədəbiyyatı" tarixindən bəhs edən beşcildiyindən sonra belə də türk ədəbiyyatının ciddi quruma - Vəqfə ehtiyac olduğunu dərk edib. "Tanrı dağı qədər türk, Hıra dağı qədər müsəlmanlıq" şüarının Qüdsdə, Fələstində, Bosnada, Almatıda, Bakımda görünməsi Əhməd Qabaqlı mirası, Əhməd Qabaqlı

dəmiyə dövrünə qədər 25-i keçirilib) bu şəhərin əhalisinin şeir qəlbi, poeziya sevgili olması ilə bağlıdır. Elazığdakı bu şeir bayramına üç dəfə - "Yunus Əmrə", "Yəhya Kamal Bayatlı" və "Əlişir Nəvai" mövzulu Xəzər Şeir Aşaqlarının ən əziz panelçisi olaraq dəvət edilmişəm: orada özüm şahid oldum ki, bu şəhərin əhalisinin nə qədər sadə, səmimi, sözlünə sahib, şeir ruhlı, könüllər sevindiren xarakterləri var. Bütün türk dünyasını ora dəvət edərdilər, tədbirdən sonra bir gününü bütünlüklə Elazığ - Harpud bölgəsini gəzdirdirdilər, bir sözlə, ən yüksək seviyədə qonaqlardılar. Hər kəsə müxtəlif hə-

qabiliyyətinə sahib bir insan idi. Qələmindən mənfəət üçün istifadə etməyən, cizgisini qoruyan, yeridiyi yoldan ayrılmayan, dünya malına artıq dəyər verməyən, bəreketli bir fikir çeşməsi idi. Uzun illər fikrini və qələmini vətən, millət xeyrinə istifadə edən bir qəhrəman, bir məktəb adamı, şərəf abidəsi, millətə və tarixə dəyən bir şəxsiyyət idi. O, 8 fevral 2001 - ci ildə vəfat etmişdi. 9.Beynəlxalq Xəzər Şeir Aşaqları da əvvəlki kimi möhtəşəm oldu. Atatürk Mədəniyyət Dil Tarix qurumu rəhbəri Prof.Dr.Sadiq Tural, Türk Ədəbiyyatı Vəqfi Rəhbəri Sərvət Qabaqlı, Türk Ədəbiyyatı ümumi yayım redaktoru İsa Qocaqaplan, Yrd.Doç.Dr.Türklər Əroğlu ilə Prof.Dr.Berlin U.Yurdadoğuş şeir söhbətləri, panel-lər, konfranslar bir - birini izlədi.

Xəzər Şeir Aşaqlarının son XXIV məclisində Programın açılışını Türk Ədəbiyyatı Vəqfi rəhbəri və şair - yazar Sərhət Qabaqlı, "Niyyə ərənlər məclisi? Çünki şeir Allahın nəfəsidir. Kimə üfürərsən ondan çıxar. Ona şair deyilirsən, şair Allahın nəfəsini daşıyan biri olaraq mübarək bir insandır" ifadələrini dilə gətirərək şairi və şeiri izah etdi (Hadi Önal). "Dünəndən bu günə Beynəlxalq Xəzər Şeir Aşaqları" kitabında da qeyd edildiyi kimi, "Beynəlxalq Xəzər Şeir Aşaqları"nın hər məclisində Qabaqlıların qədrinə keçdiyine şahid olurduq.

İllər öncə, 21 yaşında yazdığı "Mərmər və insan" adlı şeirinə Nəcib bəy Fazildən aldığı tərifi diqqət edin: "Ulan, mənim gələni yazacağımı şeiri mənəndən əvvəl yazmağa utanmadımı?" - belə tərif, belə tənbəh olarmı? Bəli, ustadlardan gəncliyə güvən, inam belə aşılanıb. Müdriklər mühitində formalaşmaq, tərbiyə almaq gələcək həyatında öz təsirini hökmən göstərir.

Əhməd Qabaqlının qurduğu Türk Ədəbiyyatı Vəqfinə vəfatından sonra qardaşı oğlu Sərvət Qabaqlı, ondan sonra isə artıq beş ildir ki, rəhbərlik Sərhət bəyə etibar edilib. Sərhət bəy yazır ki, Türk Ədəbiyyatı Vəqfinə sədr seçildəndən sonra bir il bu kürsüdə otura bilmədim. Niyyə Əhməd Qabaqlı, Sərvət Qabaqlı, Niyazi Yıldırım Gənçosmanoğlu, Məhməd Qaplan, İsmail Gerçəkşöz buradan keçib. Onların yanında tərbiyə almış bir xadim, tələbə kimi özümü bu kresloya layiq görmədim. Vəqfin sədrliyi o qədər və vacib görünməsə də, onların oturduğu kreslodan oturmağın başqa mənası olduğu üçün təvazökar olmaq lazımdır". Əslində bu, kübar bir ədəbdir.

Sərhət bəy Qabaqlı haqda qısaca olaraq şeiri sənətinə xidmətindən, yeni şairliyindən, sonra onun elm-təhsil sahəsindəki təhsil və vəzifələrindən, daha sonra təşkilatçılıq - ədəbiyyat dünyasındakı təşkilatçı fəaliyyətindən söz açdim. Amma onun gördüyü işlərin sayı, ölçü-biçisi bir mürəzəyə, bir meqaləyə, bir məclis söhbətinə sığması həcmdə deyil.

Türk dünyasının ədəbiyyat cəfakeşi

Sərhət bəy Qabaqlının 70 yaşı tamam olur

Ədəbiyyatı Vəqfi" mühitində tanınmış ola bildik. Bütün türk dünyasına xidmət göstərən Vəqfin taleyi əslində Qabaqlıların taleyidir - ədəbiyyata, sözlə, milli şüura, milli düşüncəyə, milli ruha sahib duran Qabaqlıların Vəqfi. Əhməd bəy Qabaqlının təsisatı ilə 1972-ci ildən nəşrə başlayan "Türk ədəbiyyatı" dərşisinin əsasında 1978-ci ildə Türk Ədəbiyyatı Vəqfi fəaliyyətə başlayıb. Əhməd bəy Qabaqlı Sərhət bəyin əmisi, bəlkə belə deyək ki, himayəsinə böyüyən, həyat yoluna çıxaraq olan şəxs olub.

Bu nəslin Qabaqlı soyunun bir neçə müxtəlif anlamı deyilir: ilk olaraq, hər zaman xeyirxahlıqda, zəhmətsevərlikdə, müdriklərdə qabaqda, öndə olduqlarına, ikincisi, Harput civarına ilk gələnin Məhməd Qabaqlı olduğu deyilir. Buradan da ilk gələni, qabaq gələni anlamı ortaya çıxır. Qabaqda gələnlər soyundan olan Əhməd Qabaqlı, bəli, irəlində, ədəbiyyat sərkərdəsi kimi dayanaraq türk ədəbiyyatı dünyasına öz töhfəsini elmi, kitabları, qurduğu - təsis etdiyi dərgi və vəqf fəaliyyətində verdi. Elə bir vəqf qurdu ki, çıxarılını nuru Güneş işığı qədər çoxalaraq cəmi türk dünyasına yansıdı. Sərhət bəyin dediyi kimi, Əhməd Qabaqlının "hocalarını hocaları" vəsiyyəti Türk Ədəbiyyatı Cəmiyyəti və Türk Ədəbiyyatı Vəqfində yetişdiriyi insanları bu gün ədəbiyyatın təəssübündə dayanmış kişilərdir. Adından görüldüyü kimi, Vəqfin əsas işi, əsas konsepsiyası

li vəsiyyətdir. Bu gün həmin mirası, vəsiyyəti ləyaqətlə ellərdən-ellərə könlü işığı ilə daşıyan Qabaqlılar nəslinin böyük ziyalısı Sərvət bəydir.

Sərhət bəyin əmisi haqqında xatirələri çox duyğulu, çox təsirli olduğu qədər də tərbiyəvidir. Əməsinin maddi və mənəvi dəstəyindən bəhs edən bu xatirələrin sonunda Əhməd Qabaqlı məktəbinin Sərhət bəy Qabaqlı kimi görkəmli nümayəndəsi ilə rastlaşırıq. Xüsusən onun tələbə cib xərçiliyi haqda xatirələri çox təsirlidir. Çünki o yaşantılar hamımızın həyatında baş verib, hər kəsə özəl olaraq.

1952-ci ildə Elazığda - Harpudda doğulan Sərhət bəy yazır ki, "Türk dünyasının, Türkiyənin hər qarış toprağı əzizdir. Amma bu şəhərlərin içində birinin adı Elazığdır, yeni El-əziz" - "Öziz el" anlamında. Məlum və məşhur, hətta artıq ənənəvi tarixi hadisəyə çevrilən "Xəzər Şeir Aşaqları"nın Elazığda keçirilməsi (pan-

